

A kullancsok

A kullancsok a pókszabásúak közé tartozó, gerinceseken élősködő, vérszívó ízeltlábúak. Vérszívásuk során számos betegség kórokozóját képesek a gazdaszervezetbe juttatni. Hazai fajaik közül emberen leggyakrabban a közönséges kullancs fordul elő.

Az erdőben, réten történő kirándulást, a kertben történő játszást követően gyakorta fedezhettek fel a bőrtökre felkapaszkodott, esetleg már befűródott kullancsot. A kullancsok a fűszálakon, bokrokon legfeljebb 1,5 méter magasságban megkapaszkodva várják a táplálkozási alkalmat. A vért adó gazdára (ember, kis emlősök) hang-és szaginger hatására ejti rá magát. Az emberre kapaszkodott kullancs a ruhán vagy a bőrön továbbmászik és akár több tíz percen keresztül keresi a bőrön a megfelelő beszúrási helyet. A bőrből magától csak 3-8 nap múlva, a vérszívás végeztével esik le.

Nagy számban különösen tavasszal április-június között és ősszel, szeptemberben fordulnak elő. Száraz időben a nedves avar alá húzódnak.

Több betegséget terjeszt, melyek közül a két legfontosabb a kullancsencephalitis és a Lyme-kór. Vérszívása többnyire teljesen fájdalomtalan, így észrevétlen marad, mivel a szúrásatarnába fecskendezett nyálynak érzéstelenítő hatása van. A fertőzött kullancs nyálmirigyéből a megbetegedést előidéző kórokozók csak a beszúrást követő 4-6 óra múlva, a felesleges vér visszaöklendezésekor kerülnek az emberbe.

A kullancsencephalitis vírusa a vadon élő állatokról az emberre kullancscsípés, a beszáradt kullancsok porának belélegzése, vagy frissen fejt forralatlan tej (főként kecsketej) fogyasztása révén kerül át. A fertőzések jelentős része tünetmentes, kisebb része pedig influenzára emlékeztető betegségtünetekkel, lázzal, fejfájással, rossz közérzettel zajlik le. Egyes esetekben azonban súlyos idegrendszeri tünetek is kialakulhatnak. A betegség zömében teljes gyógyulással végződik, de maradandó bénulás, pszichés és mentális zavarok a betegek 6-20%-ánál előfordulnak. A betegség terjesztése szempontjából kizárólag azok a kullancsok veszélyesek, amelyek vírust hordoznak. Laboratóriumi vizsgálatokkal is igazolt természeti góccok - ahol a vírust hordozó kullancsok aránya a legmagasabb - elsősorban az ország délnyugati, nyugati és északi területein találhatók, melyek a szomszédos országok (Szlovákia, Ausztria, Szlovénia, Horvátország) természeti gócaival is összefüggésben vannak. Ezeken a helyeken is csak a kullancsok töredéke hordozza a vírust. Ebből következően a fertőzés, különösen a súlyos megbetegedés lehetősége rendkívül csekély.

A **Lyme-kór** okozó baktérium a vadon élő állatokból kerül a kullancsba. A betegség legjellegzetesebb klinikai tünete a vándorló bőrpír, amely általában néhány napos lappangási idő után a beszűrás helyén jelentkezik. A bőrelváltozás mindig kis kerek folt formájában kezdődik, majd a széli részeken terjedve, középen halványulva, gyűrűt formál. A bőrijelenséget enyhe helyi fájdalom, égő érzés, ritkán viszketés kísérheti, de felléphet magas láz, fej- és izomfájdalom, valamint agyi izgalomra utaló tünetek is. Igen ritkán, a kullancscsípés után 1-2 hónap múlva szívpanaszok és neurológiai tünetek (zsibbadás, végtagfájdalom, perifériás ideggyulladás) is jelentkezhetnek. Legtöbbször azonban semmilyen társ tünete nincs. Védőoltás nincs ellene, de megfelelő gyógyszeres kezeléssel jól gyógyítható.

Mindkét megbetegedés gyanújakor forduljunk orvoshoz!

Védekezés a kullancsok ártalma ellen

A kullancsok által terjesztett betegségek világszerte veszélyt jelenthetnek ránk.

Az irtásukra korábban alkalmazott permetezés jelenleg nem alkalmazható, mivel kullancsirtásra engedélyezett irtószer nincs a piacon.

Napjainkban a kullancs elleni védekezés egyetlen és legfontosabb alternatívája az ártalom megelőzése egyéni védekezési módszerekkel. Köztük kiemelt jelentőségű a bőrbe fúródott kullancs mielőbbi felderítése és eltávolítása, az ún. *kullancsvizit*, illetve a *kullancsriasztó* szerek használata. Kullancsencephalitis ellen rendelkezésre áll *védőoltás*. Mivel e betegség kórokozója nyers tej közvetítésével is szervezetünkbe juthat, elengedhetetlen a frissen fejt *tej forralása*.

Annak érdekében, hogy elkerüljük a kullancsok által terjesztett betegségeket és megvédjük magunkat, családjunkat, érdemes betartani néhány egyszerű szabályt kirándulásaink alkalmával:

- Világos ruházatot viseljük annak érdekében, hogy a kullancsokat könnyebben észrevehessük.
- Tűrjük be a nadrágunk szárát a zokninkba, hogy amikor lábunkkal az aljnövényzetben gázolunk, ne tudjanak bemászni ruházatunk alá a kullancsok.
- A ruházatunkat fűjük be külsőleges kullancsriasztóval a lehetséges behatolási helyeken.
- Kerüljük a sűrű, nedves aljnövényzetet.
- Gyakran ellenőrizzük ruházatunkat kullancsok után kutatva.
- A kirándulásról hazatérve érdemes alaposan átvizsgálni bőrünket, különös tekintettel a hajlatokra és azonnal eltávolítani a kullancsot. Amennyiben a háziállataink is elkísértek bennünket, őket is vizsgáljuk át.
- Ne engedjük háziállatainkat az ágyba vagy más bűtorra heveredni, mert a rájuk került kullancsokat behurcolhatják otthonunkba.
- Ruhánkat tegyük egy műanyag zsákba, vagy ruhaszáritóba, hogy az esetlegesen ránk került kullancsok elpusztuljanak.
- A csípés helyén jelentkező bőrpír megjelenése esetén érdemes orvoshoz fordulni.
- Már nem csak az erdőben, hanem a városi parkokban, kertekben, erdős, fás területeken is megjelentek a kullancsok. Érdemes elkerülni a vadak által látogatott helyeket, megszüntetni a ház melletti bozótosokat, farakásokat, célszerű gyakran nyírni a gyepet.

A bőrbe fúródott kullancs eltávolítása

Az eltávolításhoz legalkalmasabb egy vékony hegyű csipesz, amellyel a kullancsot a bőrhöz minél közelebb foghatjuk meg, anélkül, hogy az utótestét összenyomnánk. A megragadott kullancsot határozott mozdulattal húzzuk ki a rögzülési pontból.

A bőrből történő eltávolításukhoz speciális eszköz is vásárolható

pl. Dr. Kapiller-féle® kullancs-eltávolító kanál. Szükség esetén azonban két körömünk közé fogva, gyengén csavaró mozdulattal is kihúzható a kullancs. A sebet, ha lehetőség van rá, langyos, szappanos vízzel öblítsük le. Előfordul, hogy a kullancs kiemelésekor a bőrben marad a sebben apró, visszahajló horgocskákkal rögzült szájszerv. Azonban ez már a kórokozó-átvitel szempontjából veszélytelen; ha nem tudjuk kivenni, akkor apró „szálkaként” viselkedik, így idővel magától kilökődik a bőrből. Célszerű a befúródott kullancs helyét és eltávolításának idejét a naptárba feljegyezni, hogy az esetleges betegségtünetek megjelenésekor az orvost tájékoztathassuk a kullancscsípés időpontjáról.

A kullancsencephalitis leghatékonyabb megelőzési módja a **védőoltás**, amely 3 oltásos alapimmunizálásból áll. Az oltást a megfelelő védettség kialakulása érdekében ajánlott a hideg évszakban elkezdni. A hosszantartó védettség biztosítása érdekében 3 évenként emlékeztető oltás szükséges.

A kullancsok közvetítésével terjedő fertőző betegségekről, valamint a kullancsok elleni védekezésről részletes információk találhatók az OEK által kiadott, Módszertani levél a kullancsok elleni védekezésről c. kiadványban, amely a www.oek.hu honlapon ingyenesen letölthető. Forrás: Országos Epidemiológiai Központ

Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal
Népegészségügyi Főosztály